

Verejné zdravotníctvo – hlavné úlohy a ciele

Štefánia Moricová

Verejné zdravotníctvo vnímame ako jeden z hlavných vektorov určujúcich smerovanie starostlivosti o verejné zdravie a spolu s poskytovaním zdravotnej starostlivosti uskutočňuje politiku zdravia vo všeobecnosti.

Verejné zdravotníctvo je treba chápať ako systém, ktorý spája politickú štruktúru, ekonomickú moc, zdravotnícke štruktúry a sociálne správanie obyvateľov pre plnenie hlavného cieľa zdravie obyvateľov chrániť a podporovať.

Čo si teda predstavujeme pod pojmom verejné zdravotníctvo?

- vedu a umenie chrániť a zlepšovať zdravie komunity s pomocou zdravotnej výchovy, podpory zdravia, výskumu a stratégií prevencie ochorení. Je to poznanie a aplikácia multidisciplinárnych populačne založených metód výskumu, výučby, realizácie zahrňujúc rôzne akademické disciplíny, predchádzať chorobám, predlžovať život a podporovať zdravie cestou organizovaného úsilia spoločnosti,
- vedu a umenie predchádzať chorobám, predchádzať chorobám, predlžovať život a podporovať zdravie cestou organizovaného úsilia spoločnosti,
- organizačný a riadiaci systém, ktorý sa snaží komplexne, konzistentne, kompetentne a efektívne o zlepšovanie zdravotného stavu obyvateľstva pomocou podpory a rozvoja zdravia, ochranou zdravia a prevenciou pred ochoreniami.

Verejné zdravotníctvo vyžaduje od pracovníkov schopnosti medicínskeho uvažovania, štatistického hodnotenia a manažérskych zručností.

Podľa novej stratégie v oblasti zdravia v Európskom spoločenstve, na základe rozhodnutia prijatého spoločne európskym parlamentom a radou z 23. októbra 2007, sa stanovuje druhý akčný program EÚ v oblasti zdravia na obdobie 2008 – 2013:

1) Demografickými zmenami vrátane, starnutia obyvateľstva, sa mení štruktúra chorôb a zaťažuje udržateľnosť systémov zdravotníctva v EÚ. Podpora starnutia v dobrom zdraví znamená podporovať zdravie počas celého života, aby sa predchádzalo zdravotným problémom a postihnutiam od skorého veku, i riešiť nerovnosti v oblasti zdravia súvisiace so sociálnymi, hospodárskymi a environmentálnymi faktormi.

Starnutie obyvateľstva, ktorého príčinou je nízka pôrodnosť a rastúca priemerná dĺžka života sa stalo dobre známou skutočnosťou. Do roku 2050 stúpne o 70% počet osôb v EÚ vo veku 65 rokov a viac. Skupina osôb vo veku 80 rokov a starších vzrastie o 170%.

Zlepšením zdravia detí, dospelých v produktívnom veku a starších ľudí prispeje k dosiahnutiu zdravého aktívneho obyvateľstva a podporí sa starnutie v zdraví teraz i v budúcnosti. Starnutie v zdraví je takisto podporované realizáciou činností na podporu zdravého spôsobu života a zníženie škodlivých návykov a na predchádzanie určitým chorobám a ich liečenie vrátane genetických porúch. Vývoj geriatrickej medicíny treba aktívne podporovať, pričom by sa mal klásť dôraz na individualizovanú starostlivosť.

2) Pandémie, väčšie fyzické a biologické incidenty a bioterorizmus predstavujú potenciálne vážne ohrozenie zdravia. Zvýšený obchod a cestovanie priniesli so sebou nové riziká, keďže uľahčili šírenie prenosných chorôb. Boj proti pandémiám alebo biologickým incidentom a reagovanie na ohrozenia bioterorizmom si vyžadujú spoluprácu a koordináciu členských štátov a medzinárodných aktérov. Potrebná je aj činnosť v oblasti vznikajúcich ohrození zdravia, ako napríklad v súvislosti so zmenou klímy, aby sa riešil ich možný dosah na verejné zdravie a systémy zdravotnej starostlivosti. Okrem uvedenej problematiky je nevyhnutné presadzovať ako jednu z celospoločenských priorít chronické ochorenia, ktoré sú dominantnými príčinami mortality. Model determinantov zdravia pripisuje vplyvom prostredia na zdravotný stav populácie 20 – 30%.

3) Potenciál vnieť revolučné zmeny do oblasti zdravotnej starostlivosti a systémov zdravotníctva a prispieť k ich budúcej udržateľnosti majú nové technológie. Elektronickým zdravotníctvom, genomikou a biotechnológiami možno zlepšiť prevenciu chorôb, poskytovanie liečby a podporiť presunutie ťažiska z nemocničnej starostlivosti na prevenciu a základnú lekársku starostlivosť. Nové technológie sa však musia primerane hodnotiť, okrem iného z hľadiska nákladovej efektívnosti a spravodlivosti. Musí sa zväžiť odborná príprava kvalifikovaných zdravotníckych pracovníkov a ich kapacity. Nové a málo známe technológie môžu vyvolávať etické obavy a je potrebné preskúmať otázky spojené s dôverou a vierou občanov.

Poznatky založené na dôkazoch vo verejnom zdravotníctve, v klinickej medicíne a v ostatných odboroch a rezortoch umožňujú poznať široko spektrálnu problematiku zdravia, prevencie a podpory zdravia.

Zdravotný stav obyvateľstva a hospodársky stav národa sú úzko späté a zdravie je jedným z ukazovateľov vývojového a hospodárskeho rozvoja každého národa.

Funkcie verejného zdravotníctva v oblasti zdravia spoločnosti:

- identifikovať a riešiť problémy zdravia,
- formulovať prognózy a modely vývoja zdravia v spoločnosti,
- formulovať stratégie ochrany a podpory zdravia,
- identifikovať ekonomické, sociálne a politické problémy zdravia v spolupráci s ostatnými odvetvami,
- determinovať integrovaný prístup všetkých odvetví k problému zdravia.

Zvládnutie týchto funkcií a reagovanie na požiadavky si vyžadujú dlhodobý prístup.

Adresa autora:

doc. MUDr. Štefánia Moricová, PhD., MPH, mim. prof.

Fakulta verejného zdravotníctva

Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave

Limbová 12

833 03 Bratislava

e-mail: dekanat.fvz@szu.sk